

XALQARO IQTISODIY HAMKORLIK VA XALQARO SAVDONI TARTIBGA SOLISHDA XALQARO SHARTNOMALARNING AHAMIYATI

Ernazarova Sitora Amir qizi

CHDPU Gumanitar fanlar fakulteti Milliy g'oya,
ma'naviyat asoslari huquq ta'limi 4-bosqich talabasi.

Anotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar, xalqaro shartnomalar hamda ularning davlatlar iqtisodiyotida tutgan o'rni va ahamiyati, xalqaro tashkilotlar faoliyati hamda ular tomonidan qabul qilinayotgan iqtisodiy hamkorlik va savdo bitimlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlari: Shartnoma, bitim, investor, sarmoya, xalqaro shartnoma, xalqaro savdo.

Abstract: This article talks about economic relations between countries today, international agreements and their role and importance in the economy of countries, activities of international organizations and economic cooperation and trade agreements accepted by them.

Keywords: Contract, deal, investor, investment, international contract, international trade.

Davlatlarning iqtisodiy munosabatlarini xalqaro huquqiy tartibga solishda xalqaro huquqning umume'tirof etilgan asosiy tamoyillari va davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikning maxsus tamoyillari asosiy o'rinni egallashi barchamizga ma'lum. Biroq, bu tamoyillarning majmui qanchalik keng bo'lmasin, ularni amaliy qo'llash va aniq iqtisodiy munosabatlarni tartibga solish davlatlarning o'zlari - iqtisodiy munosabatlar ishtirokchilarining bevosita kelishuvi bilan amalga oshiriladi. Zamonaviy davlatlararo iqtisodiy munosabatlarni tartibga solishning asosiy xalqaro-huquqiy shakli davlatlararo hamkorlikning ushbu keng sohasining turli jihatlarini tartibga soluvchi ikki tomonlama va ko'p tomonlama shartnomalardir.

Xalqaro hamkorlikni amalga oshirish aynan savdo munosabatlarini amalga oshirish bilan bog'liq bo'lib, bizga ma'lumki davlatlararo munosabatlarni o'rnatishda aynan savdo munosabatlarini yo'lga qo'yish asosiy o'rin tutadi. Aynan savdo munosabatlarini amalga oshirish esa aynan iqtisodiy shartnomalar bilan chambarchas bog'liqdir.

Xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishda xalqaro iqtisodiy shartnomalar muhim rol o'ynaydi. Ushbu shartnomalar mamlakatlarga savdo va sarmoyaviy sheriklik uchun huquqiy asoslarni yaratishga, tadbirkorlik faoliyati va tranzaksiyalarini osonlashtiradigan sharoitlarni yaratishga hamda iqtisodiy o'sish va rivojlanishga, iqtisodiy taraqqiyotga yordam beradi. Ushbu shartnomalar bir nechta rollarga ega, ular orasida:

Xavfni kamaytirish: Xalqaro iqtisodiy shartnomalarning asosiy rollaridan biri boshqa mamlakatlarga sarmoya kiritish bilan bog'liq risklarni kamaytirishdir. Ushbu shartnomalar xorijiy investorlar va biznesni siyosiy beqarorlik yoki iqtisodiy muammolardan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan yo'qotishlardan himoya qiluvchi huquqiy asoslarni taqdim etadi.

Barqarorlik va taxminiylikni ta'minlash:

Xalqaro shartnomalar mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarning barqarorligi va prognoz qilinishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ular barcha tomonlar rioya

qilishlari kerak bo'lgan qoidalar va qoidalarni o'rnatadilar, bu esa hamkorlik jarayonida xavflarni va kutilmagan holatlarni kamaytiradi

Tranzaksiyalarni osonlashtirish: Xalqaro iqtisodiy shartnomalar ham turli mamlakatlar o'rtasidagi operatsiyalarni osonlashtirishga yordam beradi. Ushbu shartnomalar to'lovlar, jo'natish va tovarlarni etkazib berish kabi xalqaro operatsiyalar uchun standartlar va qoidalarni o'rnatishga yordam beradi

Savdo to'siqlarini cheklash: Xalqaro iqtisodiy shartnomalar tariflar va kvotalar kabi savdo to'siqlarini cheklashga yordam beradi. Ushbu kelishuvlar erkin savdoni rivojlantirishga, bozorga kirishni oshirishga va iqtisodiyotni rivojlantirishga yordam beradi. Xalqaro shartnomalar nizolarni hal qilish mexanizmlarini belgilaydi va ularning majburiyatlarini buzganlik uchun xalqaro javobgarlikni nazarda tutadi. Bu iqtisodiy nizolarning oldini olishga va mamlakatlar o'rtasidagi ishonchni saqlashga yordam beradi.

Investitsiyalarni rag'batlantirish: Xalqaro iqtisodiy shartnomalar xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish uchun biznesni himoya qiluvchi va qo'llab-quvvatlovchi huquqiy asoslarni taqdim etadi. Ular, shuningdek, iqtisodiy o'sishni ta'minlaydigan barqaror va xavfsiz biznes muhitini ta'minlashga yordam beradi.

Xalqaro shartnomalar tarif va tarifsiz to'siqlarni pasaytirish orqali investitsiyalar va savdoni rag'batlantiradi. Ular, shuningdek, investitsiyalarni himoya qilishni va milliy yoki eng qulay investor rejimini ta'minlashni kafolatlaydi.

Xalqaro iqtisodiy hamkorlikni amalga oshirish shakllari turlicha bo'lishi mumkin. Bu davlatlar o'rtasidagi ikki tomonlama yoki ko'p tomonlama shartnomalar, xalqaro tashkilotlarni yaratish, global integratsiya jarayonlarida ishtirok etish va boshqalar bo'lishi mumkin.

Xalqaro iqtisodiy shartnomalar iqtisodiy o'sishni, rivojlanishni va mamlakatlar o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirishga yordam beradigan muhim shartnomalardir. Ushbu shartnomalar turli shakllarda, turlarda va tasniflarda bo'lib, ular mamlakatlar va korxonalar qonuniy kuchga ega bo'lgan shartnomalar asosida birgalikda ishlash imkonini beradi. Ushbu shartnomalar xavflarni kamaytirish, iqtisodiy operatsiyalarni osonlashtirish, savdo to'siqlarini cheklash va investitsiyalarni rag'batlantirish kabi bir qancha rollarga ega.

Umuman olganda, iqtisodiy shartnomalar xalqaro iqtisodiy munosabatlarni tartibga solishning muhim vositasi bo'lib, xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular savdo hajmining oshishiga, investitsiyalar oqimining oshishiga, texnologik hamkorlikning rivojlanishiga va iqtisodiy faoliyatning boshqa turlariga yordam beradi, bu esa o'z navbatida mamlakatlarning iqtisodiy farovonligini oshirishga tasir qilmay qolmaydi. Xalqaro savdo-iqtisodiy, tijorat faoliyatini huquqiy tartibga solish xalqaro shartnomalar, ichki (milliy) qonun hujjatlari, ishbilarmonlik odatlari (savdo urf-odatlari), sud, arbitraj, amaliyot va doktrinalar orqali amalga oshiriladi. Ushbu manbalar bir-biri bilan turli xil huquqiy tizimlar va turli sohalarga mansublik normalarining to'qnashuvi natijasida yuzaga keladigan murakkab huquqiy munosabatlardir. Xalqaro savdo-iqtisodiy shartnomalar turli mamlakatlarning savdo-iqtisodiy munosabatlarini huquqiy tartibga solishni tashkil etish jarayonida muvofiqlashtiruvchi funksiyani bajaradi. Xalqaro ommaviy huquq, xalqaro xususiy huquq va xalqaro tashkilotlarning huquqi xalqaro savdo-iqtisodiy munosabatlarning huquqiy tashkilotidan ham, ularni ishlab chiqadigan va jahon iqtisodiy muomalasiga kiritadigan xalqaro iqtisodiy tashkilotlarning tegishli vakolatlaridan kelib chiqadigan ko'plab xalqaro savdo-iqtisodiy shartnomalarni o'z ichiga oladi. Xalqaro savdo-iqtisodiy shartnomalar, xalqaro xususiy huquq manbalari sifatida, milliy

qoralashlarning fuqarolik qonunchiligini takomillashtirishda muvofiqlashtiruvchi Roldan tashqari, uning rivojlanish darajasini baholashning nufuzli standartlari sifatida tan olinadi

Bu xalqaro tijorat faoliyatining asosiy normalari va tamoyillari majmui bo'lgan xalqaro savdo-iqtisodiy shartnomalar tuzilmasi va mazmunining o'ziga xos xususiyatlari bilan ta'minlanadi. Taniqli xalqaro huquqshunos Usenko E.T. ta'kidlaganidek, turli xil milliy huquq tizimlarining o'zaro bog'liqligi haqida gap ketganda, muammo xalqaro tijorat munosabatlarida xalqaro xususiy va ommaviy huquqning tartibga solish imkoniyatlaridan ko'ra murakkabroqdir, chunki biz toifalar haqida gapiramiz. turli huquq tizimlari. Savdo-iqtisodiy shartnomalarning rivojlanishiga zamonaviy voqelikning asosiy omillari ta'sir ko'rsatmoqda

Ushbu kelishuvlar mamlakatlar uchun savdo-iqtisodiy faoliyatni bashorat qilinadigan, shaffof va qoidalarga asoslangan holda amalga oshirish uchun asos yaratadi. Shuningdek, ular savdo va sarmoyaviy to'siqlarni kamaytirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, ish o'rinlari yaratish va farovonlikni oshirishga yordam beradi. Ikki tomonlama va ko'p tomonlama erkin savdo bitimlari va Shanxay Hamkorlik Tashkiloti kabi xalqaro tashkilotlar doirasidagi shartnomalar xalqaro iqtisodiy hamkorlik va savdoni tartibga solishda bir qator imtiyozlarni beradi.

Xalqaro shartnomalarning asosiy afzalliklaridan biri shundaki, ular savdo va sarmoyaviy to'siqlarni kamaytirishga yordam beradi. Bu raqobatning kuchayishiga, iste'molchilar uchun narxlarning pasayishiga va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga olib kelishi mumkin. Xalqaro shartnomalar, shuningdek, biznes uchun yanada barqaror muhitni yaratish orqali iqtisodiy o'sishni va ish o'rinlarini yaratishni rag'batlantirishga yordam beradi. Savdo va investitsiyalar uchun qoidalar va qoidalarni o'rnatish orqali xalqaro shartnomalar noaniqlikni kamaytirishga yordam beradi va biznesni sarmoya kiritish va kengaytirishga undaydi. Bu yangi ish o'rinlari yaratilishi va iqtisodiy faollikning oshishiga olib kelishi mumkin.

Bundan tashqari, xalqaro shartnomalar xavfsizlik, atrof-muhit muhofazasi va boshqa muhim ijtimoiy va iqtisodiy maqsadlarni ta'minlaydigan standartlar va qoidalarni ilgari surish orqali tovarlar va xizmatlar sifatini yaxshilashga yordam beradi. Umumiy standartlarni qabul qilish orqali mamlakatlar savdo xarajatlarini va murakkabliklarini kamaytirishi va biznes uchun teng sharoit yaratishi mumkin.

Umuman olganda, xalqaro shartnomalar rivojlanayotgan davlatlar uchun xalqaro iqtisodiy hamkorlik va savdoni tartibga solishda qator imtiyozlar beradi. Savdo va sarmoyaviy to'siqlarni kamaytirish, iqtisodiy o'sishni va yangi ish o'rinlarini yaratish hamda tovarlar va xizmatlar sifatini yaxshilash orqali ushbu kelishuvlar yanada farovon va barqaror global iqtisodiyotni yaratishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ставинская, И. В. (2015). Международные договоры как регулятор международного экономического сотрудничества. Вестник МГИМО-Университета, 4(45), 86-91.
2. Борисевич, М. В. (2016). Разрешение экономических споров в рамках международных договоров. Вестник Московского университета. Серия 11: Право, 1, 52-61.
3. Лисовская, Е. А. (2012). Международные договоры в сфере торговли и инвестиций: проблемы и перспективы. Международное право, 2(1), 47-55.

4.Международный Институт унификации частного права (УНИДРУА) на основе анализа международно-правовой договорной практики выработал Принципы международных коммерческих договоров. М., 1996